

Bilecik Selöz Baraj Göleti'nin Görsel Peyzaj Kalitesi ve Peyzaj Duyarlılığı Açısından İncelenmesi*

Examination Of Bilecik Selöz Dam Pond In Terms Of Visual Landscape Quality And Landscape Sensitivity Title of the Paper

 Pınar HERGÜL¹, Mehmet Kıvanç AK¹

Özet

Bu çalışma, doğal ve kültürel peyzaj unsurlarının görsel peyzaj kalitelerinin ve peyzaj duyarlılıklarının tespiti çalışmalarına katkı sağlaması amacıyla yapılmıştır. Bilecik İli Merkez İlçe sınırları içerisindeki Selöz Baraj Göleti, kent merkezine yakınlığı, birçok antropojenik çevresel tehdide maruz bırakılmış olması ve daha önce böyle bir çalışmanın öznesi olarak tercih edilmemiş olması itibarıyla ana materyal olarak seçilmiştir. İlgili kuramsal veriler ve çalışma alanını tanımlamak için gerekli bilgiler literatür taramaları sonucunda elde edilmiştir. Arazi gözlemleri yoluyla alanın mevcut durumu incelenmiş, mevcut problemler fotoğraflarla belgelenecek listelenmiştir. Hazırlanan "Görsel Peyzaj Kalitesi ve Peyzaj Duyarlılığı Değerlendirme Formu" 22 kişiden oluşan bir uzman gruba anket olarak sunulmuştur. Anket sonuçları SPSS22 programı yardımı ile analiz edilmiş, elde edilen istatistik verileri yorumlanarak ortaya çıkan sonuçlar tartışılmıştır. Çalışma Selöz Baraj Göleti'nin mevcut durumunu ortaya çıkarmakla kalmayıp, alan için getirilecek herhangi bir kullanım önerisine karşı duyarlılığını ölçmüştür; alanın görsel peyzaj kalitesini, uzman görüşleri yardımı ile belgelemiştir.

Anahtar Kelimeler: Gölet, Görsel peyzaj kalitesi, Peyzaj duyarlılığı, Bilecik.

Abstract

This study was carried out in order to contribute to the determination of visual landscape qualities and landscape sensitivities of natural and cultural landscape elements. Selöz Dam Pond, within the borders of Bilecik Province Central District, had been chosen as the main material due to its proximity to the city center, being exposed to many anthropogenic environmental threats and not being chosen as the subject of a similar study before. Relevant theoretical data and the necessary information to define the case area was obtained as a result of literature review. The current situation of the area was examined through field observations, and the existing problems were documented and listed with photographs. The "Visual Landscape Quality and Landscape Sensitivity Evaluation Form" which was prepared as a questionnaire form had been presented to an expert group consisting of 22 people. The survey results gathered are analyzed with the help of SPSS 22 program; the statistical data obtained are interpreted and the results are discussed. The study not only revealed the current situation of Selöz Dam Pond, but also measured its sensitivity to any land use proposals for the area; documented the visual landscape quality of the area with the help of expert opinions.

Keywords: Pond, Visual landscape quality, Landscape sensitivity, Bilecik.

Geliş Tarihi: 23.03.2023, Düzeltme Tarihi: 10.04.2023, Kabul Tarihi: 10.04.2023

Adres: ¹Düzce Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

E-mail: pinarhergul45@gmail.com

*Bu çalışma, Düzce Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda, "Bilecik Selöz Baraj Göleti'nin Turizm Potansiyelinin Görsel Peyzaj Kalitesi ve Peyzaj Duyarlılığı Açısından İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. Giriş

Kahramanmaraş İlinde 6 Şubat 2023 tarihinde artarda meydana gelen 7,8 ve 7,5 büyüklüklerindeki iki deprem, sonuçları itibariyle bir kez daha doğa ile ne kadar yanlış ilişkiler içerisinde olduğunu apaçık gözler önüne sermiştir. Doğa bir kez daha, onu kavrama yeteneğine sahip olma yolunda sınıfta kalmış topluluklara ne büyük acılar yaşatabileceğini göstermiştir.

Yaşanan ve mevcut pratikler devam ettiği sürece yaşanmaya devam edecek olan bu ve benzeri doğal afetler bir yana, yaşadığı topraklar üzerinde kadim zamanlardan beri yerleşik bir hayat kurmaya çaba gösteren insan toplulukları, gelinen nokta itibariyle hala bu çabanın yöntem ve stratejilerinde bilimsel bir yetkinliğe ve farkındalığa ulaşamamışlardır. Bilimsel planlamalara olan gereksinim ve sözde planlama adı altında sergilenen hatalı uygulamalar artarak büyümektedir. Kentlerin peyzajını her geçen gün daha kontrolsüz biçimde işgal eden yapılar, maden ocakları, çok şeritli yollar vb. antropojenik tehditler, çevresel etkileri bakımından acil müdahale ve çözümler beklemektedir.

Bilecik İli bu pencereden bakıldığında diğer yerleşimlerden farklı değildir. Planlama hataları ve buna bağlı olarak yapılmış olan irrasyonel uygulamalar, kentin bütününde rahatlıkla gözlemlenebilmektedir. İyi tarafından bakılacak olursa kent, tarihi boyunca yoğun ve sürekli bir göç almamış; yapılaşma, nüfusun azlığına bağlı olarak henüz kritik eşığe ulaşmamıştır. Öyle denilebilir ki Bilecik İli, geri dönüşü olmayan bir durumda değildir. Vakit kaybetmeden atılacak her olumlu adım, kentin daha yaşanılabilir bir yer olması yolunda eşsiz öneme sahiptir.

1.1. Amaç ve Kapsam

Bilecik doğal peyzaj envanterinin önemli bir unsuru olan yapay göletlerin çevreleri yapım aşamalarında tahribata uğramıştır. Biyolojik çeşitlilik incinmiş (kazı-dolgu çalışmaları, iş makineleri trafiği vb.), su tutulmadan önce su yüzeylerinin bulunduğu alanlardaki habitat veya habitat parçaları bölünmüş, parçalanmış ya da yok olmuştur. Peyzajlarının karakteri, topoğrafyaları, morfolojileri ve hatta kültürel yapıları değişmiştir. Bitkisel ve hayvansal envanterlerinde kayıplar oluşmuştur. Kendi hallerindeyken kontrolsüz bir şekilde insan trafiğine maruz kalmaya başlamışlardır.

Bilecik İlinde hâlihazırda 1 adet doğal göl, 22 adet ise yapay gölet bulunmaktadır. Çoğunlukla sulama amaçlı inşa edilmiş olan bu göletler yer yer düzenlenip ortak kullanıma açılmış olsa da geneli itibariyle antropojenik tehditler karşısında savunmasız durumda bırakılmıştır. Buradan hareketle çalışma, 2 temel hipotezden yola çıkılarak yapılmıştır:

Hipotez 1: Selöz Baraj Göleti Görsel Peyzaj Kalitesi (GPK) bakımından değerlidir.

Hipotez 2: Selöz Baraj Göletinin Peyzaj Duyarlılığı (PD) yüksektir ancak diğer tüm Bilecik göletleri gibi antropojenik çevresel tehditlere karşı savunmasızdır ve ekolojik riskler kapsamında koruma altına alınmaya muhtaçtır.

Hipotezlerin doğruluğunun ispatlanması için öncelikle arazi gözlem çalışmaları yapılmıştır. Gözlemler esnasında tespit edilen sorunlar fotoğraflarla belgelenmiş ve listelenmiştir. Ardından hazırlanan bir ‘‘Görsel Peyzaj Kalitesi ve Peyzaj Duyarlılığı Değerlendirme Formu’’ 22 kişiden oluşan bir uzman gruba anket olarak sunulmuştur. Anket sonuçları SPSS 22 programı yardımı ile sayısallaştırılmış, elde edilen istatistik verileri yorumlanarak ortaya çıkan sonuçlar tartışılmıştır.

Çalışma Selöz Baraj Göleti’nin mevcut durumunu ortaya çıkarmakla kalmayıp, alan için getirilecek herhangi bir kullanım önerisine karşı duyarlılığını ölçerek; alanın görsel peyzaj kalitesini uzman görüşleri yardımı ile belgelemiş olacaktır.

1.2. Kavramlar ve Kuramsal Temeller

Çalışma kuramsal olarak, GPK ve PD kavramları üzerine inşa edilmiştir. Bu sebeple literatür taramaları bütünüyle bu kavramlar üzerinde durmaktadır.

1.2.1. Görsel Peyzaj Kalitesi ve Peyzaj Duyarlılığı

Görsel peyzaj analizlerin amacı, belirlenen alanların mevcut görsel karakteristikleri ile durumu konusunda bilgi sağlayarak muhtemel değişimlerin karşısında duyarlılık derecesini saptamaktır. Bu bilgiler, alan kullanım planlamasıyla kaynak yönetimi çalışmalarında karar alma ve strateji geliştirmesi evrelerinde yol göstericidir (Asur ve Alphan, 2018; Çorbacı ve Oğuztürk 2019; Çorbacı ve Sütünç, 2021).

Peyzaj duyarlılığı, bir peyzajın, arazi yönetimi uygulamalarından kaynaklanan belirli değişikliklere dayanma direncinin veya sağlamlığının bir ölçüsü olarak kabul edilir. Peyzaj duyarlılığı değerlendirilmesi, peyzaj karakterinin ve görsel kaynağın tanımlanmış bir değişiklik veya değişikliklere karşı dayanıklılığını /sağlamlığını değerlendiren bir süreçtir. Karar vericilerin muhtemel değişiklikleri ve değişimin doğasını anlamalarına yardımcı olabilir (Tudor, 2019).

GPK ve PD değerlendirmeleri, tanımlanmış arazi parsellerinden bölgesel ölçekli birimlere kadar her ölçekteki değerlendirme birimi için gerçekleştirilebilir. Gerekli olan ayrıntı düzeyi, birimin boyutunu ve mevcut kaynakları yansıtacak şekilde farklılık gösterebilir (Tudor, 2019).

Asur ve Alphan'a (2018) göre; yapılan analizler sonucunda alanın var olan görsel karakteristikleri ve durumu ile ilgili bilgi sağlanmaktadır. Elde edilen veriler alan kullanım planlaması, iyileştirme ve kaynak yönetimi çalışmaları sırasında öncelik durumunu belirleme, koruma, onarım, güçlendirme, gizleme, karar alma ve izlem geliştirmesi evrelerinde yol gösterici olacaktır. Sonuç olarak görsel açıdan hassas olan alanların gelecekte karşılaşılabilecekleri olası değişimler ve yıkımlara karşı duyarlılık derecesi belirlenmiş olacaktır.

Çoğunlukla peyzaj algısı ile çevre tercihleri arasındaki ilişkiye odaklanan görsel kalite analizi çalışmalarında, belli bir değerlendirme standardı bulunmamaktadır. Bu nedenle, görsel kaliteyi belirlemeye yönelik daha önce yapılmış çalışmalarda birbirinden farklı analiz ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılmış olduğu belirlenmiştir (Özvan ve Bostan, 2019)

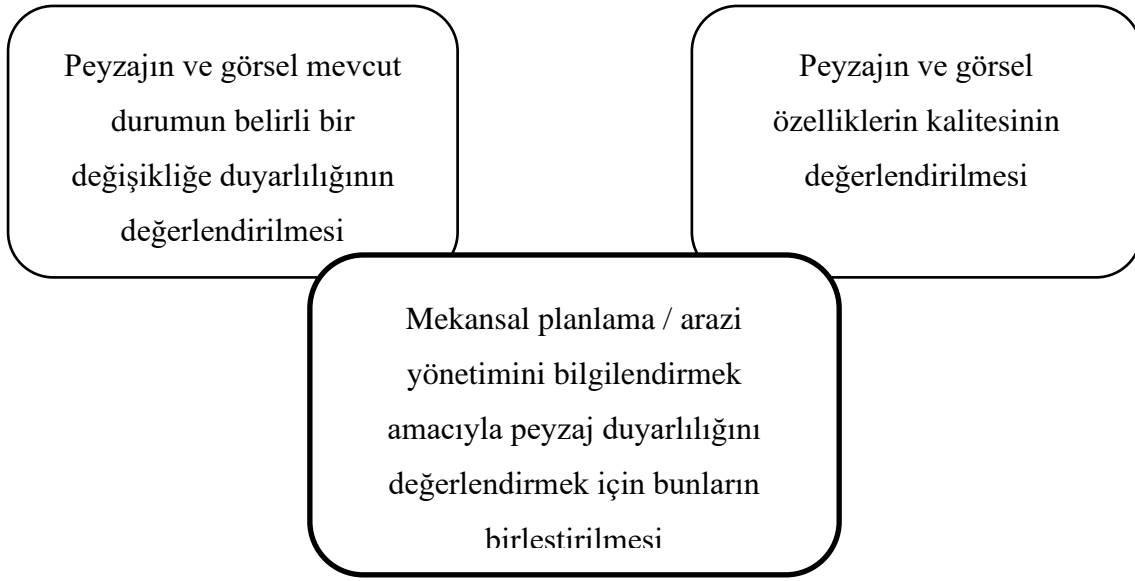
Özvan ve Bostan (2019) GPK değerlendirme yaklaşım ve metotları 3 başlık altında toplanmıştır:

1) Objektivist Değerler Dizisi (Fiziksel Model-Uzman Modeli): Bu yaklaşımda; peyzaj kalitesinin peyzajın kendi doğasında var olduğu düşüncesi hâkimdir. Fiziksel peyzajın, görsel kaliteyi belirleyen esas özellik olduğu savunulmaktadır. Bu yöntemde görsel peyzaj karakteri, bir obje gibi analiz edilmektedir. Peyzaj kalitesinin; peyzaj mimarları, plancılar, kaynak yöneticileri gibi bu konuda eğitim almış alanında yetkin uzmanlar tarafından değerlendirildiği tekniktir.

2) Sübjektivist Değerler Dizisi (Psikolojik Model-Halk Modeli): Psikolojik modelde manzaranın estetik değeri gözlemcinin görüşüne dayanmaktadır. Bu modelde peyzaj; fiziksel unsurlar göz önünde bulundurulmadan sadece psikolojik faktörler dikkate alınarak; “karmaşıklık”, “gizem” “okunaklılık”, “anlaşılabilirlik”, “uyum”, “yenilik” veya “güzellik” gibi kullanıcı tercihini etkilediği tahmin edilen önemli nitelikler açısından değerlendirilmektedir.

3) Psikofiziksel Değerler Dizisi: Bu modelde, fiziksel model ve psikolojik model birleştirilerek manzara güzelliği değerlendirilmektedir. Kullanıcıların tercihleri ve uzmanların fikirleri birlikte değerlendirildiği için bu yaklaşım, peyzaj planlama ve tasarım çalışmalarında daha fazla tercih edilmektedir.

Tudor'a (2019) göre; GPK'nin değerlendirilmesi, PD değerlendirmesi sürecinin bir parçasıdır. Peyzajın ve görsel durumun belirli bir değişime duyarlılığının değerlendirilmesi ile birleşerek alanın peyzaj duyarlılığı ortaya çıkarılmış olur.

Şekil 1. Peyzaj Duyarlılığı Değerlendirilmesi süreci (Tudor, 2019).

Tudor'a (2019) göre; Bir Peyzaj Duyarlılık Değerlendirmesi dört aşamadan oluşur:

- 1) Peyzaj Duyarlılık Değerlendirmesinin amacını ve kapsamını tanımlama ve dosya oluşturma
- 2) Peyzaj Duyarlılık Değerlendirmesine veri sağlamak için bilgi toplama (masa başı çalışması ve saha çalışması)
- 3) Değerlendirme biriminin peyzaj duyarlılığını belirleme (masa başı çalışması ve saha çalışması)
- 4) Rapor hazırlama

Selöz Baraj Göleti'nin GPK'nin ölçülmesi ve PD değerlendirmesinin yapılmasındaki amaç;

- Alanın korunmaya yönelik talebinin önem derecesinin saptaması,
- Alanın peyzaj kabiliyetinin görsel açıdan analiz edilmesi,
- Alan kullanım önerisi getirilmesi için kılavuz oluşturulması,
- Alanın getirilecek alan kullanım önerilerine yani değişime vereceği reaksiyonun öngörülmesidir.

Bu çalışma kapsamında Tudor'un (2019) An Approach to Landscape Sensitivity Assessment to Inform Spatial Planning and Land Management'' (Mekansal Planlama ve Arazi Yönetimini Bilgilendirmek İçin Peyzaj Duyarlılık Değerlendirmesine Bir Yaklaşım) isimli çalışması referans olarak alınmıştır. Tudor (2019), çalışmasında peyzajların duyarlılık düzeylerini tanımlamak ve görsel kalitelerini belirlemek için çeşitli ölçütler belirlemiştir.

Bunların içerisinde alana uygunluk bakımından elverişli olanlar çalışmaya uyarlanmış, uzmanlar tarafından değerlendirilmek üzere değerlendirme formu haline getirilmiştir.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

Çalışmanın ana materyali, Türkiye'nin Bilecik İli'nin merkez ilçesine bağlı Selöz Köyü'nde bulunan Selöz Baraj Göleti'dir.

Çalışma alanının düzenli aralıklarla ziyaret edilmesi yoluyla yerinde gözlem çalışması ile elde edilen veriler sörvey verilerini oluşturmaktadır. Ziyaretler sırasında alanı kullanan insanların geliş amaçları tespit edilmiş; davranış biçimleri ve alışkanlıkları gözlemlenmiş, çekilen fotoğraflar vasıtasıyla alanda oluşturdukları tahribat belgelenmiştir.

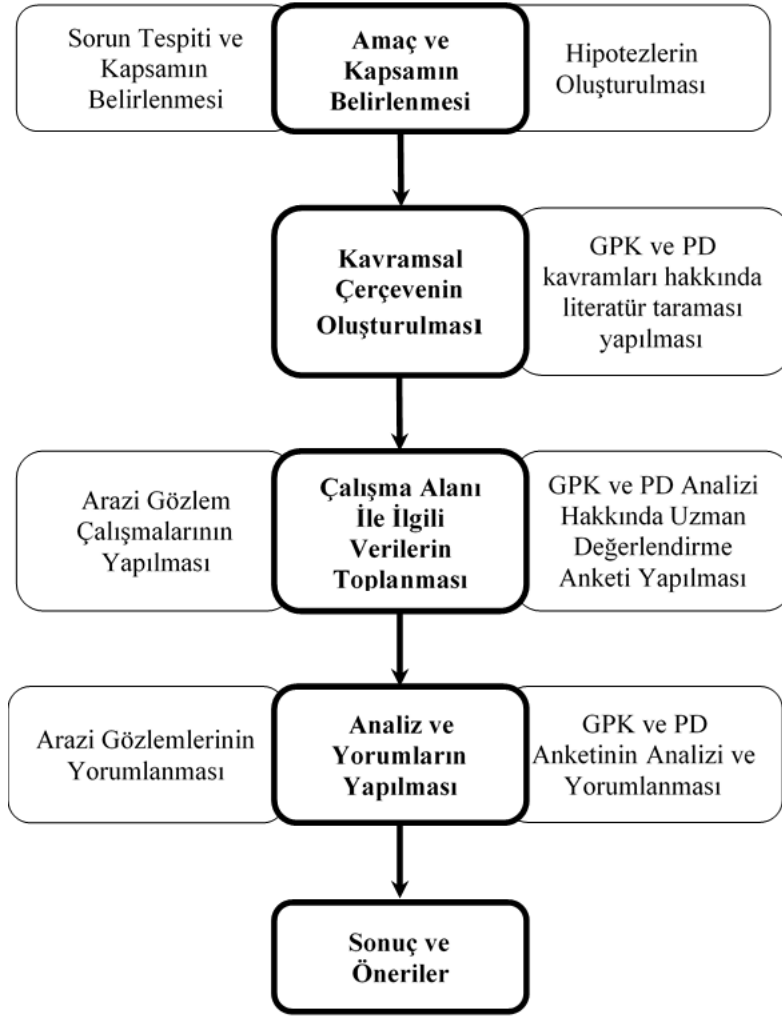
Çalışma alanının GPK'ni belirlemek ve değişime olan direncini ölçmek amacıyla hazırlanan "Görsel Peyzaj Kalitesi ve Peyzaj Duyarlılığı Değerlendirmesi" çalışmasında, alanla ilgili çeşitli ölçütler ortaya konmuştur. Bu ölçütleri 8 Peyzaj Mimarı (4 planlamacı, 4 tasarımcı), 11 Mimar, 2 Çevre Mühendisi ve 1 Şehir Bölge Plancısından oluşan 22 kişilik bir uzman grubunun puanlamaları istenmiş; puanlamalar neticesinde sayısal veriler elde edilmiştir.

Çalışma alanı ile ilgili daha önceden yapılmış herhangi bir literatüre rastlanmamıştır. Son derece kısıtlı olan baraj inşası ile ilgili internet kaynaklı haberler, mümkün olduğunca verimli bir şekilde kullanılmaya çalışılmıştır. Açıkçası gölet ve çevresiyle ilgili verilerin elde edilmesi, neredeyse sadece arazi gözlemleriyle yani kişisel çabalarla sınırlı kalmıştır.

2.2. Yöntem

Çalışmanın yöntem akışı sırasıyla şu şekildedir:

- I. Amaç ve Kapsamın Belirlenmesi
- II. Kavramsal ve Kuramsal Çerçevenin Oluşturulması
- III. Çalışma Alanı İle İlgili Verilerin Toplanması
- IV. Analiz ve Yorumların Yapılması
- V. Sonuç ve Öneriler

Şekil 2. Çalışmanın yöntem akış şeması.

Çalışmada öncelikle, amacının tarif edildiği ve kapsamının çerçevesinin çizildiği “Amaç ve Kapsam” bölümü yer almaktadır. Bu kısımda çalışmanın, yapılış amacı, kullanılacak yöntem ve materyale ait bilgiler ve varmayı hedeflediği sonuç ana hatlarıyla verilmiştir.

Devamında, çalışmanın üzerine oturtulduğu kavramsal ve kuramsal temellerin literatür taraması yapılmıştır. Bu aşamada bütünüyle GPK ve PD ile ilgili kavramlar üzerinde durulmuştur. Çalışmanın hipotezleri bu kavramlar üzerine oturmaktadır.

Materyal ve yöntemin tarif edilmesinin ardından çalışmaların bulgularına ve bulgularla ilgili tartışmalara yer verilmiştir.

GPK ve PD ankete katılan uzman kişilerin yerinde gözlemleri sayesinde sahip oldukları görüşleri temel alınmış; herhangi bir görsel materyal, harita vb. materyal kullanılmamıştır. Bunun tercih edilmesindeki sebep; alanla ilgili özellikle duyuşal (işitme,

dokunma) uyarıların ve bununla sıkı ilişkisi olan spiritüel algının değerlendirilebilmesinin fotoğraf benzeri görsel materyaller kullanıldığında ölçülemeyecek olmasıdır.

Referans çalışmada bulunan “peyzaj”, “estetik, algısal ve deneyimsel” ve “görsel” olarak üç başlık altında toplanmış olan ölçütler çalışma alanına uyarlanmış; 2 adet ölçüt (ses etkisi, renk etkisi) referans çalışmada yer almamasına rağmen belirleyici olması nedeniyle değerlendirme ölçütleri arasına katılmıştır.

Çalışma alanının GPK’ni belirlemek ve değişime olan direncini ölçmek amacıyla hazırlanan “Selöz Baraj Göleti ve Çevresinin Görsel Peyzaj Kalitesinin Saptanması ve Duyarlılık Derecesinin Belirlenmesi” konulu değerlendirme formunda, 22 adet ölçüt bulunmaktadır. Ölçütlerden 7 adedi alanın peyzajı ile ilgili ölçütlerdir ve değerlendirme formunda P1, P2, P3...şeklinde kodlanmıştır. İkinci ölçüt grubu estetik algısal ve deneyimsel açıdan gruplandırılmış yine 7 adet ölçütten oluşmaktadır ve değerlendirme formunda E1, E2, E3...şeklinde kodludur. Üçüncü ve son ölçüt grubu görsel açıdan değerlendirilmeleri beklenen 8 adet ölçütten oluşmaktadır ve formda G1, G2, G3...şeklinde kodlanmıştır.

Her bir ölçüt için verilen Yüksek (5); Yüksek orta (4); Orta (3); Orta düşük (2); Düşük (1) şeklindeki puanlamalar sonucunda çıkan veriler sıklık (N) ve sıklık yüzdeleri (%) gösterir şekilde çizelgeler halinde sunulmuştur. Bir başka çizelgede de ortalama, mod ve standart sapma değerleri sunulmuş, değerlendirme formunun tümüyle ilgili gerekli yorumlamalar çizelgelerin altında yapılmıştır.

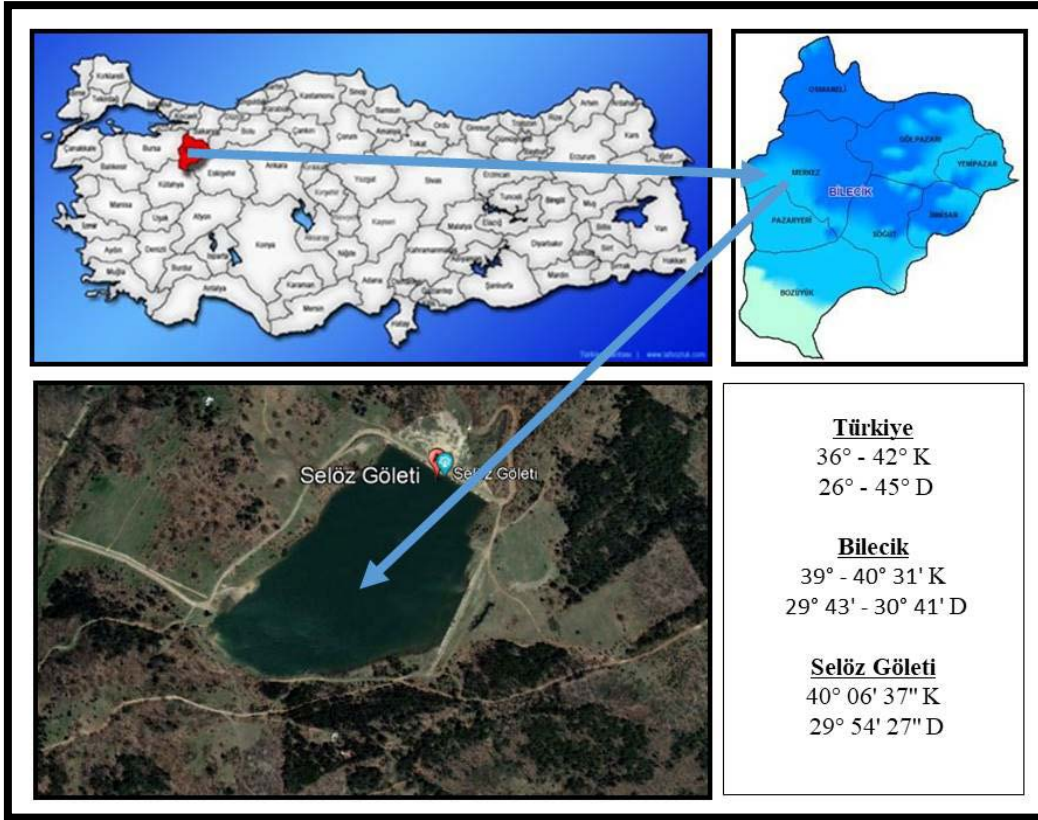
3. Bulgular ve Tartışma

Türkiye’nin 7 coğrafi bölgesinin 4’ünde toprakları bulunan ve bu özelliğiyle benzersiz olan Bilecik; 39° ve 40° 31' kuzey enlemleri, 29° 43' ve 30° 41' doğu boylamları arasında yer alır. Doğudan Bolu ve Eskişehir, güneyden Kütahya, batıdan Bursa, kuzeyden Sakarya illeri ile çevrilidir (Anonim, 2021).

2014 yılında yapımı tamamlanan Selöz Baraj Göleti, Bilecik İli sınırları içerisinde sulama amaçlı yapılmış ve faaliyetine devam etmekte olan baraj göletlerinden birisidir.

Şehir merkezinden, güneybatı yönünde 5 km asfalt bir yol ile Selöz Köyü’ne; buradan sonra toprak bir yoldan, önce 2,5 km güney yönünde ve son olarak 500 m doğu yönünde ilerleyerek, toplamda 8 km gibi kısa bir yolculuğun ardından Selöz Baraj Göleti’ne ulaşılabilir.

Şekil 3. Bilecik İlının Türkiye'deki Yeri ve Selöz Baraj Göleti'nin Konumu.

Coğrafi konum olarak 40° 06' 37" kuzey enlemi, 29° 54' 27" doğu boylamı (URL 1, 2023) şeklinde noktasal olarak işaretlenebilecek olan gölet, kuzey güney yönünde 500 m uzunluğa ve doğu batı yönünde 350 m genişliğe sahiptir. Su yüzeyinin çevresi 1 500 m dir ve 150 000 m² yüzey alanına sahiptir. Göletin su yüzeyini çevreleyen yaklaşık 150 000 m² lik alan, yapılan çalışmayı doğrudan ilgilendirir; yani çalışma alanı toplamda yaklaşık 300 000 m² dir (Kaya ve Eroğlu, 2017).

3.1.1. Arazi Gözlem Çalışmaları Notları

Gölete Selöz Köyü içerisinde oldukça bozuk bir yol ile ulaşım sağlanmaktadır. Bu sebeple kış aylarında ve yoğun yağışlı dönemlerde göle ulaşmak oldukça sıkıntılıdır. Uygun hava ve yağış koşullarının olduğu zamanlarda ise gölet bir hayli düşük yoğunlukta bir kullanıma ev sahipliği yapar. Bunun en önemli nedeni gölet etrafında herhangi bir ihtiyaca cevap verecek tek bir tesis ya da servis biriminin bulunmamasıdır.

Nadiren kampçılık için kullanılan gölet çevresi genellikle piknik, daha doğrusunu ifade etmek gerekirse neredeyse tamamen mangal aktivitesi için kullanılmaktadır.

Uygun hava koşullarının olduğu hafta sonlarında, ailecek göl etrafındaki tamamlanmamış yürüyüş parkurunda birkaç tur atıp göleti terk eden kullanıcılar da tespit edilmiştir.

Valilik tarafından 2024 yılına kadar olta balıkçılığı yasaklanmış olsa da tek tük amatör oltacıların çocuklarıyla birlikte, kısıtlı zaman aralıkları içerisinde vakit geçirdikleri de gözlemlenmiştir.

Köylüler zaman zaman koyunlarını otlatmak için gölet çevresini kullanmaktadırlar.

Termoslarına sıcak içeceklerini alan bazı aileler, çocukları temiz hava ve güneşten yararlanırken, seyyar sandalyelerinde oturup, su kütlesinin ve göl çevresindeki ağaçlık alanın seyir zevkini çıkarmaktadırlar. Ancak ilk tuvalet ihtiyaçlarında ya da acıktıklarında göleti mecburen terk etmek zorunda kalmaktadırlar.

Oldukça korumasız ve bakımsız olan göl çevresinde misafirlerin geride bıraktığı yığınlarla çöpler, yıllanmış ağaçların yakınlarında yapılan mangal sefası kalıntıları, göl çevresinin tam anlamıyla korunmasız olduğunu apaçık gözler önüne sermektedir.

Şekil 4. Sayıları oldukça fazla olan mangal sefası kalıntıları ve çöp atıkları (Orijinal, 2023).

3.1.2. Flora ve Fauna

Göl içerisine 2016 yılında İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından 15 000 adet sazan yumurtası bırakılmıştır (Anonim, 2016). Araziye yapılan ziyaretler sırasında tek tük sucul kuş varlığına rastlanmıştır. Bunların dışında herhangi bir hayvanın doğal yaşam alanı olarak tercih ettiği bir alan değildir.

Bitki varlığı nicelik bakımından tatmin edici olmakla birlikte, çeşitlilik açısından oldukça fakirdir. Alanda iki baskın ağaç türü tespit edilmiştir. Bunlar *Pinus nigra* ve *Quercus cerris*' dir. Bu iki ağaç türü alanın yüzeysel olarak yarısından fazlasını kaplamaktadır. Çayır otları (Graminase spp.) başta olmak üzere, *Juniperus communis*, *Pteridium aquilinum*, *Verbascum thapsus*, *Juncus effusus*, *Cornus alba* seyrek olarak da olsa çalışma alanında yaşamını sürdüren diğer bitki türleri olarak gözlemlenmiştir.

3.1.3. Görsel Peyzaj Kalitesi ve Peyzaj Duyarlılığı Uzman Değerlendirmesi

Çizelge 1. Selöz Baraj Göleti ve çevresinin GPK'nin saptanması ve PD derecesinin belirlenmesine yönelik değerlendirme formu.

Yüksek (5); Yüksek orta (4); Orta (3); Orta düşük (2); Düşük (1)

Ölçüt	Kod	Yüksek Duyarlılık Göstergesi	Duyarlılık Derecesi					Düşük Duyarlılık Göstergesi
			5	4	3	2	1	
PEYZAJ								
Ölçek	P1	- Samimi ve küçük ölçekli peyzajlar - Küçük ölçekli saha sistemleri - İnsan ölçekli unsurlar						Çok geniş veya büyük ölçekli peyzajlar
Arazi Formu	P2	- Engebeli tepeler - Sarp arazi - Düzensiz veya karmaşık yer şekli - Dar vadiler ve sırtlar - Ayırt edici yer şekli özellikleri						- Dışbükey veya düz manzaralar - Geniş ova manzaraları - Tek tip yeryüzü şekli - Özelliksiz manzaralar
Arazi Deseni	P3	Karmaşık, engebeli, düzensiz alan desenlerinin mozaïği						Basit, düzenli, tek biçimli alan deseni
Arazi Örtüsü	P4	- Doğal-yarı doğal arazi örtüsü (örneğin bozkır) - Açık meralar - Pastoral alanlar - Yarı doğal ormanlık geniş alanlar						- Basit, düzenli veya tekdüze manzara - Gelişmiş arazi (insan müdahalesi), sahihsiz veya atık zemin - Ticari ormancılık alanı - Ova tarım arazisi
Sınırlarının Sağlamlığı Kesintisizliği	P5	Büyük oranda iyi yönetilen alçak çitler, ve/veya duvarlar ile karakterize edilen alan sınırları.						Büyük oranda yönetilmeyen yüksek çitler, alan sınırları
Biyolojik Çeşitlilik	P6	Yüksek biyolojik çeşitlilik (flora ve fauna)						Düşük biyolojik çeşitlilik (flora ve fauna)
İnsan Kaynaklı Etkiler	P7	- Seyrek, hiç konut inşa edilmemiş form - Dağınık yerleşim, seyrek yerleşim						- Büyük altyapı varlığı (ulaşım, iletişim, tesis altyapısı)

		-İnsan nüfusu olmayan alanlar - Tarihi binaların, yapıların veya yerleşimin varlığı						- Modern endüstriyel gelişme - Büyük, yoğun kentsel yerleşimlerin varlığı - Ticari ormancılık
ESTETİK, ALGISAL VE DENEYİMSEL								
Görsel Kalite ve Karakter	E1	Yüksek görsel kalite (Ulusal Park / Olağanüstü Doğal Güzelliğe Sahip Alanlar / Kültürel Miras Alanları)						Düşük görsel kalite (örnek: endüstriyel alanlar)
Renk etkisi (Kaynakta yer almayan kişisel katkı)	E2	Doğal unsurların (bitkiler, su yüzeyleri, toprak, gökyüzü) birlikte oluşturduğu etkileyici renk kompozisyonu						Düşük etkili renksel kompozisyon
Ses etkisi (Kaynakta yer almayan kişisel katkı)	E3	Doğal ses kaynaklarının (yaprak hışırtısı, akan ya da düşen su sesi, kuş cıvıltısı vb.) armonik uyumundaki hoşluk						İnsan kaynaklı kirleticilerin verdiği rahatsızlık (trafik gürültüsü, korna sesi, ulaşabilen her türlü makine sesi, insan kalabalıklarının gürültüsü vb.)
Mekân Algısı	E4	Güçlü mekân algısı						Zayıf mekân algısı
Yerleşime yakınlık	E5	Uzak						Yakın
İnsan ve araç trafiği	E6	Düşük						Yüksek
Uzaklık/sakinlik	E7	-Uzak, sakin, vahşi -Manevi olarak çekici, huzurlu - Birkaç sınırlı insan yapımı özellik barındıran						- Tehditkâr, çekici olmayan, gürültülü, yerleşime maruz kalmış - Kapsamlı görsel ve işitsel müdahalelere maruz
GÖRSEL								
Silüetler	G1	Öne çıkan, belirgin, kesintisiz silüetler						Daha az belirgin, kesintiye uğramış silüetler
Sahneler	G2	Tarihi yerler, doğal abideler gibi ayırt edici, hassas peyzaj unsurlarının varlığı						Dikey unsurların varlığı (modern yapılar, binalar)
Odak Noktaları	G3	Ayırt edici veya tarihi peyzaj özelliklerinin varlığı ya da çokluğu						Ayırt edici veya tarihi peyzaj özelliklerinin yokluğu ya da azlığı
Arka Planlar	G4	Belirgin veya kompleks arka planlar						Büyük ölçekli basit arka planlar
Komşu Peyzajların Duyarlılığı	G5	Yüksek duyarlılığa sahip komşu peyzajlara sahip olma, (özellikle uluslararası olarak tanımlanmış peyzajlar)						Düşük duyarlılığa sahip komşu peyzajlara sahip olma
Komşu Peyzajlara Katkı	G6	Daha geniş bir peyzajın takdir						Daha geniş bir peyzajın takdir edilmesine önemiz

		edilmesine katkıda bulunma								katkıda bulunma ya da bulunmama
Anahtar peyzajları görebilme ve buralardan görünebilme	G7	Uzak veya yakın anahtar peyzajları görebilen ve buralardan görünmeye açık peyzajlar								Uzak veya yakın anahtar peyzajları görme ve buralardan görünmeye kapalı ya da sınırlı açık olan, içe dönük peyzajlar.
Önemli Peyzaj Karakter Alanlarını ve/veya Kültürel Miras Varlıklarını görebilme ve buralardan görünebilme	G8	Önemli Peyzaj Karakter Alanları ve/veya Kültürel Miras Varlıkları ile güçlü ilişki, asosiyasyon, karşılıklı görünme								- Önemli Peyzaj Karakter Alanları ve Kültürel Miras Varlıkları ile zayıf bağ - Görsel olarak kuvvetli bir şekilde filtrelenmiş, bağımsız peyzajlar

Çizelge 2. GPK ve PD Değerlendirme Formu sıklık (N) ve sıklık yüzdeleri (%) çizelgesi.

ÖLÇÜT	Kod	Yüksek (5)		Yüksek-Orta (4)		Orta (3)		Orta-Düşük (2)		Düşük (1)	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
PEYZAJ											
Ölçek	(P1)	7	31,8	8	36,4	5	22,7	1	4,5	1	4,5
Arazi Formu	(P2)	3	13,6	5	22,7	10	45,5	4	18,2	0	0
Arazi Deseni	(P3)	3	13,6	5	22,7	9	40,9	3	13,6	2	9,1
Arazi Örtüsü	(P4)	4	18,2	11	50	6	27,3	0	0	1	4,5
Sınırlarının Sağlamlığı Kesintisizliği	(P5)	1	4,5	7	31,8	7	31,8	2	9,1	5	22,7
Biyolojik Çeşitlilik	(P6)	4	18	5	22,7	2	9,1	6	27,3	5	22,7
İnsan Kaynaklı Etkiler	(P7)	7	31,8	11	50	3	13,6	1	4,5	0	0
ESTETİK, ALGISAL VE DENEYİMSEL											
Görsel Kalite ve Karakter	(E1)	6	27,3	6	27,3	6	27,3	4	18	0	0
Renk etkisi (Kaynakta yer almayan kişisel katkı)	(E2)	5	22,7	10	45,5	2	9,1	5	22,7	0	0
Ses etkisi (Kaynakta yer almayan kişisel katkı)	(E3)	7	31,8	5	22,7	6	27,3	3	13,6	1	4,5
Mekân Algısı	(E4)	1	4,5	9	40,9	10	45,5	2	9,1	0	0
Yerleşime yakınlık	(E5)	3	13,6	4	18	11	50	3	13,6	1	4,5

İnsan ve araç trafiği	(E6)	10	45,5	4	18	7	31,8	1	4,5	0	0
Uzaklık/sakinlik	(E7)	5	22,7	15	68,2	2	9,1	0	0	0	0
GÖRSEL											
Siluetler	(G1)	2	9,1	13	59,1	3	13,6	1	4,5	3	13,6
Sahneler	(G2)	4	18	6	27,3	8	36,4	2	9,1	2	9,1
Odak Noktaları	(G3)	2	9,1	5	22,7	5	22,7	6	27,3	4	18
Arka Planlar	(G4)	1	4,5	3	13,6	10	45,5	5	22,7	3	13,6
Komşu Peyzajların Duyarlılığı	(G5)	2	9,1	6	27,3	5	22,7	6	27,3	3	13,6
Komşu Peyzajlara Katkı	(G6)	2	9,1	10	45,5	6	27,3	2	9,1	2	9,1
Anahtar peyzajları görebilme ve buralardan görünebilme	(G7)	0	0	11	50	5	22,7	4	18	2	9,1
Önemli Peyzaj Karakter Alanlarını ve/veya Kültürel Miras Varlıklarını görebilme ve buralardan görünebilme	(G8)	2	9,1	5	22,7	3	13,6	7	31,8	5	22,7

Katılımcı uzman grubu çalışma alanının peyzaj karakteri bakımından belirlenen ilk ölçütü olan “ölçek” parametresine %68,2 oranında yüksek (5) ve yüksek-orta (4) puanlamalarını işaretlemiştir. Katılımcılar, çalışma alanının ölçek bakımından samimi ve küçük ölçekli olduğunu ve bu ölçüte göre göletin kayda değer bir duyarlılığının olduğunu ortaya koymuşlardır.

Katılımcılar arazi formu bakımından duyarlılık derecesini değerlendirdiklerinde alanın %45,5 oranında orta dereceli bir duyarlılığa sahip olduğunu belirtmişlerdir. Grubun geneline göre çalışma alanı topoğrafya bakımından yüksek duyarlılıkta olmamakla birlikte, tek tip, özelliksiz ve sıradan bir karaktere de sahip değildir.

Arazi deseni söz konusu olduğunda yine bir önceki ölçüte yakın sayılabilecek bir frekans dağılımı bulunmaktadır. Sıklık yüzdeleri bakımından katılımcılar %22,7 oranında yüksek-orta (4) ve %40,9 oranında orta (3) civarında kümelenmişlerdir.

Dördüncü sıradaki arazi örtüsü ölçütüne gelindiğinde uzman grup sıklık yüzdesi olarak %50 oranında yüksek-orta tercihinde bulunarak, göletin insan müdahalesine uğramamış, yarı doğal ormanlık yapısına atıfta bulunmuşlardır.

Çalışma alanının sınırlarının sağlamlığı ve kesintisizliği konusunda %31,8 oranında yüksek-orta ve yine %31,8 oranında orta duyarlılık kümelenmesi olduğu görülmektedir. Oysaki göletle ilgili herhangi bir sınırdan bahsetmek olası değildir.

Çalışma alanının biyolojik çeşitlilik bakımından fakir bir alan olduğu arazi gözlem çalışmaları sırasında saptanmıştır. Uzmanlar %22,7 oranında yüksek-orta duyarlılık görüşü

belirtmekle birlikte, %27,3 orta-düşük ve yine %22,7 oranlarında düşük duyarlılık görüşleri de mevcuttur.

Katılımcı grup çalışma alanında antropojenik etkilerin çok düşük olduğunu verdikleri %50 oranındaki yüksek-orta ve %31,8 oranındaki yüksek duyarlılık puanlarıyla açık bir şekilde ortaya koymuşlardır. Uzman grubuna göre bu ölçüt bakımından çalışma alanı oldukça yüksek sayılabilecek bir duyarlılığa sahiptir.

Estetik, algısal ve deneyimsel ölçütler kısmında katılımcılara ilk yöneltilen ölçüt alanın görsel kalite ve karakteri ile ilgili olmaktadır. Uzman katılımcılar bu ölçüte %27,3 oranında yüksek, aynı oranda yüksek orta ve yine aynı oranda orta duyarlılık puanı vermişlerdir. Bu ölçüte göre çalışma alanı katılımcılara göre duyarlı bir alandır.

Sıradaki 2 ölçüt referans çalışmada bulunmamaktadır. Ancak bu ölçütler bir alanın peyzaj duyarlılığını belirlemede duyuların etkili olduğu görüşüne dayandırılarak ilave edilmiştir. İlk ölçüt çalışma alanının renk etkisini değerlendirmeye yöneliktir. Uzman katılımcılar bu ölçüte %45,5 yüksek-orta ve %22,7 yüksek puan vermişlerdir. Buna göre Selöz Baraj Göleti'nin renk kompozisyonu alanın peyzaj duyarlılığını yükseltecek yeterlilikte bir etkiye sahiptir.

Katılımcılardan ses etkisini değerlendirmeleri istendiğinde ise 22,7 oranında yüksek-orta ve %31,8 oranında yüksek duyarlılık puanı vermişlerdir. Çıkan sonuç uzmanların alandaki doğal seslerin alanın peyzaj duyarlılığını artıran bir etkiye sahip olduğunu kabul ettikleri anlamına gelmektedir.

Uzman grubun Selöz Baraj Göleti'ne dair mekân algıları sorgulandığında su varlığının etkisi kendini göstermiş görünmektedir. Su varlığının mekân algısını güçlendirici etkisi, %40,9 gibi yüksek sayılabilecek bir yüksek-orta puanlaması şeklinde veri açığa çıkarmıştır. Ne var ki %45,5 oranındaki orta puanlaması bu konudaki kararsızlığa da işaret etmektedir.

Yerleşime yakınlık konusunda tam anlamıyla bir kararsızlığın uzman grubun hâkim görüşü olduğu rahatlıkla söylenebilir. Katılımcılar bu ölçüte %50 oranında orta puanı verirken düşük duyarlılık ve yüksek duyarlılık taraflarındaki puanlamalar da hemen hemen dengelidir. Selöz Baraja Göleti en yakın yerleşim birimine 3 km, kent merkezine ise 8 km uzaklıktadır. Bu mesafelerin yakın mı uzak mı olduğuna dair algı, uzmanlar arasında yeterince netlik göstermemektedir. Mesafe algısının göreceli bir kavram olması, yoğun yerleşimlerin alana yürüme mesafesi açısından uzak fakat araçla ulaşım mesafesi açısından yakın sayılabilecek bir konumda sayılması sonucunu çıkarmış görünmektedir.

Selöz Baraj Göleti'nde insan ve araç trafiği oldukça azdır. Nitekim uzman katılımcılar çalışma alanının bu ölçüte göre yüksek bir duyarlılığa sahip olduğunu, bu ölçüte verdikleri %45,5'lik bir yüksek puanlamasıyla açıkça belirtmişlerdir.

Çalışma alanının uzaklık ve sakinlik bakımından katılımcıların gözünde yüksek bir duyarlılığa sahip olduğu rahatlıkla söylenebilir. Katılımcılar bu ölçüte %22,7 yüksek ve %68,2 oranında yüksek-orta puan vermişlerdir. Burada dikkat edilmesi gereken konu 2 önceki yerleşime yakınlık konusundaki değerlendirmelerle bir çelişki olup olmadığıdır. Bir çelişki varmış gibi görünmekle birlikte iki ölçüt sonuçlarında belli bir örtüşme olmamasının sebebi, alanın yerleşime yakın sayılabilecek bir mesafede olmasına rağmen pek tercih edilmemesinden kaynaklanmaktadır. Yani çalışma alanı yerleşim birimlerine yakın sayılabilecekken beklenen oranda tercih edilmemektedir.

Son kısım alanın görsel karakteri ve kalitesi üzerine belirlenmiş olan ölçütlerden oluşmaktadır. Bunlardan ilkinde uzman gruba alanın siluet bakımından değerlendirilmesi istenmiştir. %59,1 oranında verilen yüksek-orta puanlaması, çalışma alanının siluet bakımından herhangi insan kaynaklı bir kesintiye uğramadığını kanıtlar niteliktedir.

Bir sonraki ölçütte katılımcılara çalışma alanında karşı karşıya oldukları sahneyi yorumlamaları istenmiştir. Değerlendirmeler bu konuda az da olsa kararsızlık içermektedir. Çünkü çalışma alanında tarihi yerler, doğal abideler gibi ayırt edici, hassas peyzaj unsurlarının varlığı bulunmamakla birlikte, herhangi bir modern yapı, bina ya da insan yapımı dikey bir unsur da bulunmamaktadır. Doğal olarak puanlamalar da %36,4 orta ve %27,3 yüksek-orta tercihlerinde yoğunlaşmıştır.

Devam eden ölçüt, çalışma alanında ayırt edici veya tarihi peyzaj özelliklerinin yani görsel odak noktalarının varlığı ya da yokluğu üzerinedir. Çalışma alanında herhangi bir tarihi peyzaj ögesi bulunmamaktadır. Buna karşın su yüzeyi oldukça önemli ve ayırt edici bir odak noktasıdır. Katılımcılar bu durum karşısında değerlendirme tercihlerini %22,7 yüksek-orta, %22,7 orta ve %27,3 orta düşük duyarlılık puanı yönünde kullanarak, ibrenin çok az da olsa düşük duyarlılık tarafında kalması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Çalışma alanından çevresine bakıldığında belirgin veya karmaşık arka planların olup olmadığını sorgulayan diğer bir ölçüte verilen yanıtlar nispeten tutarlıdır. %45,5 oranında orta dereceli duyarlılık puanı elde edilmesine rağmen, %22,7 orta-düşük ve %13,6 oranında düşük duyarlılık puanı elde edilmesi, ibreyi yumuşak bir biçimde düşük duyarlılık tarafına kaydırmıştır. Uzman grubun, çalışma alanının görsel arka planının basite yakın bir nitelikte olduğunu savunduğunu söylemek çok da zor değildir.

Komşu peyzajların duyarlılığı bir alanın GPK veya PD değerlendirmesi yapılırken kolaylıkla gözden kaçabilecek fakat aslında oldukça önemli bir ölçütüdür. Katılımcı uzmanların çok küçük bir kısmı (%9,1) bu değerlendirmeye yüksek puanı vermişlerdir. Bu ölçüte %27,3 oranında yüksek-orta puan verilmiş olmasına rağmen, %22,7 orta, %27,3 orta-düşük ve %13,6 düşük puanlama şeklinde bir tablonun ortaya çıkmış olması, alanın bu ölçüte göre yüksek bir duyarlılığa sahip olmadığı kanaatini göstermektedir.

Bir diğer gözden kaçabilecek ölçüt ise alanın komşu peyzajlara görsel kalite veya duyarlılık açısından sunduğu katkıdır. Bu ölçütün değerlendirilmesinde uzman katılımcılar, %45,5 oranında yüksek-orta puan vererek çalışma alanının komşu peyzajlara katkı sağladığı sonucunu çıkarmışlardır. Özellikle su varlığı göz önünde bulundurulduğunda bu oran şaşırtıcı sayılmamalıdır.

GKP ve PD değerlendirmelerinde karşılıklı görünebilme (intervisibility) önemli bir kavramdır. Çalışma alanı özellikle topoğrafik yapısı ve konumu itibarıyla komşu peyzajlara tamamiyle açık bir peyzaja sahip değildir. Bu kavrama dair 2 adet ölçüt değerlendirme formunda yer almaktadır.

Bunlardan birincisi olan “anahtar peyzajları görebilme ve buralardan görünebilme” ölçütünün puanlaması bu bakımdan sorunlu olarak nitelendirilebilir. Çünkü çalışma alanından görülebilen herhangi bir anahtar peyzaj bulunmamasına rağmen uzman katılımcılar %50 oranında yüksek-orta puanlaması yapmışlardır.

Bu kapsam dâhilinde, ikinci değerlendirme ölçütü olarak sunulan “Önemli Peyzaj Karakter Alanlarını ve/veya Kültürel Miras Varlıklarını görebilme ve buralardan görünebilme” ölçütüne yapılan puanlamalar daha akla yatkın görünmektedir. Çalışma alanından görülebilen bu ölçüte uyan herhangi bir peyzaj parçası tespit edilemediği gerçeğinden yola çıkılacak olunursa; uzman katılımcılar %22,7 oranında yüksek-orta duyarlılık belirtmiş olalar bile; %31,8 orta-düşük ve %22,7 düşük puanları vererek daha açıklanabilir bir veri ortaya koymuşlardır.

Çizelge 3. GPK ve PD değerlendirme formu yanıtlarının mod, ortalama ve standart sapma verileri çizelgesi.

ÖLÇÜT	Kod	Mod (Mode)	Ortalama (Mean)	Standart sapma
PEYZAJ				
Ölçek	(P1)	4	3,86	1,08
Arazi Formu	(P2)	3	3,32	0,94
Arazi Deseni	(P3)	3	3,18	1,14
Arazi Örtüsü	(P4)	4	3,77	0,92
Sınırlarının Sağlamlığı Kesintisizliği	(P5)	3	2,86	1,24
Biyolojik Çeşitlilik	(P6)	2	2,86	1,49
İnsan Kaynaklı Etkiler	(P7)	4	4,09	0,81
Peyzaj ölçütlerin ortalaması			3,42	
ESTETİK, ALGISAL VE DENEYİMSSEL				
Görsel Kalite ve Karakter	(E1)	3	3,64	1,09
Renk etkisi (Kaynakta yer almayan kişisel katkı)	(E2)	4	3,68	1,08
Ses etkisi (Kaynakta yer almayan kişisel katkı)	(E3)	5	3,64	1,21
Mekân Algısı	(E4)	3	3,41	0,73
Yerleşime yakınlık	(E5)	3	3,23	1,02
İnsan ve araç trafiği	(E6)	5	4,05	0,99
Uzaklık/sakinlik	(E7)	4	4,14	0,56
Estetik, algısal ve deneyimsel ölçütlerin ortalaması			3,68	
GÖRSEL				
Silüetler	(G1)	4	3,45	1,18
Sahneler	(G2)	3	3,36	1,17
Odak Noktaları	(G3)	2	2,77	1,27
Arka Planlar	(G4)	3	2,73	1,03
Komşu Peyzajların Duyarlılığı	(G5)	2	2,91	1,23
Komşu Peyzajlara Katkı	(G6)	4	3,36	1,09
Anahtar peyzajları görebilme ve buralardan görünebilme	(G7)	4	3,14	1,03
Önemli Peyzaj Karakter Alanlarını ve/veya Kültürel Miras Varlıklarını görebilme ve buralardan görünebilme	(G8)	2	2,64	1,32
Görsel ölçütlerin ortalaması			3,05	
PUANLARIN GENEL ORTALAMASI			3,38	

Uzman değerlendirmelerinin daha detaylı istatistiksel değerlendirmelerini yapabilmek için tüm puanlama gruplarının mod, ortalama ve standart sapmaları yukarıdaki çizelgede gösterilmiştir.

İlk ölçüt grubu olan çalışma alanının peyzaj karakteri ile ilgili yorumların genel ortalaması 3,42 çıkmıştır. Uzman değerlendirme grubu Selöz Baraj Göleti'nin peyzaj açısından duyarlılığının yüksek-orta ve orta arasında, ortaya yakın bir seviyede olduğunu belirtmişlerdir. Bu ölçüt grubunda en yüksek standart sapma 1,49 değer ile biyolojik çeşitlilik ölçütünde olmuş; grup en fazla fikir ayrılığına bu ölçütün değerlendirilmesi sırasında ulaşmıştır. İnsan kaynaklı etkiler ölçütünde ise belli bir fikir birliği 0,81 standart sapma değeri ile ölçülmüştür.

Estetik, algısal ve deneyimsel ölçütlere ilgili puanlamaların genel ortalaması ise 3,68 olarak ölçülmüştür. Uzman grup çalışma alanındaki en yüksek duyarlılığın bu ölçüt grubunda olduğunu belirtmiştir. Uzman grup puanlamaları sırasında uzaklık ve sakinlik bakımından 0,56 gibi oldukça düşük bir standart sapma değerine ulaşarak bu ölçüt açısından büyük oranda hemfikir olduklarını sergilemişlerdir. Bu ölçüt grubunda 1,21 standart sapma değeri oluşturan ses etkisi konusunda ise belli ölçüde fikir ayrılığında olduklarını göstermişlerdir.

Son ölçüt grubu olan görsel kalite değerlendirmelerinin genel ortalaması 3,05 olarak ölçülmüş; ortalamanın çok az üzerinde görünen bu değerle uzman grup en düşük duyarlılık puanlarını bu ölçütün değerlendirilmesi esnasında kullanmışlardır. Dahası bu gruptaki her bir ölçütün standart sapmaları da diğer gruptakilere oranla daha yüksektir. Yani uzman değerlendirme grubu en fazla fikir ayrılığına bu ölçüt grubunu değerlendirirken ulaşmıştır.

Tüm grupların, yani bütün olarak puanlamaların ortalaması ise 3,38 değerinde çıkmıştır. Ortalamanın az üzerinde çıkan bu sonuca göre çalışma alanı, uzman değerlendirme grubuna göre düşük duyarlılık seviyesinde olmamakla birlikte, terazinin yüksek duyarlılık kefesi çok da ağır basmamaktadır.

4. Sonuçlar

Öncelikle belirtmek gerekir ki, arazi gözlem çalışmalarından elde edilen sonuçlar, çalışma alanının sahipsiz, bakımsız ve her türlü tehlikeye açık bir durumda olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Acilen önlemler alınmadığı takdirde özellikle antropojenik tehditlerin alanın mevcut karakter ve kalitesini olumsuz yönde etkileyeceği açıktır.

Yapılan analiz sonucunda Selöz Baraj Göleti mevcut durumu itibariyle GPK ve PD açısından düşük bir değere sahip olmamakla birlikte, heyecan verici yüksek bir değere de

sahip değildir. Alanın genel duyarlılık derecesi 5,00 puan üzerinden 3,38 puan olarak ölçülmüştür. Mod değerlerine bakıldığında uzman grubun değerlendirmelerinde ağırlıklı olarak 3 puan etrafında yoğunlaştığı kolayca görülebilir. Uzman grubun genel olarak birbirlerine yakın puanlamalar yaptığı, standart sapma verilerinde görülebilmektedir.

Çalışmanın amaç ve kapsam kısmında oluşturulan hipotezleri bu veriler ışığında değerlendirmek gerekirse:

Hipotez 1: Selöz Baraj Göleti GPK bakımından değerlidir önermesi hatalı olmamakla birlikte doğruluk derecesi tatmin edici bulunmamıştır. Yapılan analizler, çalışma alanının bu bakımdan yüksek bir değere sahip olmamakla birlikte, asla değersiz bir alan olarak nitelendirilemeyeceği sonucunu vermiştir.

Hipotez 2: Selöz Baraj Göletinin PD yüksektir ancak diğer tüm Bilecik göletleri gibi antropojenik çevresel tehditlere karşı savunmasızdır ve ekolojik riskler kapsamında koruma altına alınmaya muhtaçtır önermesinin kısmen doğru olduğu görülmüştür.

Her ne kadar çalışma alanının PD ortalamaya yakın bir değerde çıkmış olsa da, antropojenik çevresel tehditlere karşı savunmasız olduğu ve ekolojik riskler kapsamında koruma altına alınmaya muhtaç olduğu yapılan analizler ve arazi gözlem çalışmaları sonucunda ispat edilmiştir.

Bunun en doğru ve etkili yollarından biri, alanın kontrollü kullanımına olanak verecek seçeneklerin devreye sokulmasıdır.

Bir peyzaj parçasını korumak için her zaman onu insan kullanımına kapatmak gerekmemektedir. Özellikle kontrolsüz alanlarda her türlü dışsal faktör (doğal ya da antropojenik) istenmeyen hatta bazen geri dönüşü olmayan olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Bazı durumlarda insan müdahalesi, bir alanın korunması ve sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi için faydalı olabilir.

Bilecik Selöz Baraj Göleti özellikle kent merkezine oldukça yakın olması sebebiyle kontrolsüz insan trafiğine maruz kalmış durumdadır. Durumun kontrol altına alınması ancak ve ancak göletin turizm ya da rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi ve koruyucu öncelikli bir yaklaşımla yönetilmesi sayesinde olabilir. Çalışmadan anlaşılacağı üzere, uzman görüşleri ve arazi gözlem çalışmaları dikkate alındığında, alanın yüksek bir duyarlılığa sahip olmadığı ve dolayısı ile herhangi bir alan kullanım önerisine yüksek bir direnç göstermeyeceği saptanmıştır.

Kaynaklar

- Anonim, (2021). Türkiye Cumhuriyeti Bilecik Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü, Bilecik İli 2020 Yılı Çevre Durum Raporu, Bilecik.
- Anonim, (2016). Türkiye Cumhuriyeti Bilecik Valiliği İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2016 Yılı (Ocak-Haziran) İl Brifingi, Bilecik.
- Asur, F., ve Alphan, H. (2018). Görsel peyzaj kalite değerlendirmesi ve alan kullanım planlamasına olan etkileri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 28(1), 117-125.
- Çorbacı, Ö. L. & Oğuztürk, T. (2019). *Evaluation of Amasra's visual landscape quality in terms of natural, historical, and cultural values*. Murat Özyavuz (Ed.), *New Approaches to Spatial Planning and Design* (pp. 379-396) ISBN 978-3-631-76274-3, Berlin: Peter Lang.
- Çorbacı ,Ö. L., & Sütünç, S. (2021). *Assessment of Amasra in terms of visual landscape quality with its natural, historical and cultural values*. Murat Özyavuz (Ed.), "Theories, Techniques, Strategies" For Spatial Planners & Designers Planning, Design, Applications (pp. 1011-1032) ISBN 978-3-631-83922-5 (Print), Berlin: Peter Lang.
- Özvan, H., ve Bostan, P. (2019). Çeşitli yöntemlerin karşılaştırılması ile görsel estetik kalite değerlendirilmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 29(1), 159-167.
- Tudor, C. (2019). An approach to landscape sensitivity assessment - to inform spatial planning and land management. www.gov.uk/natural-england, Erişim: 22.01.2023
- URL1,
<https://earth.google.com/web/search/Sel%c3%b6z+G%c3%b6leti,+Ulup%c4%b1nar%2fBilecik+Merkez%2fBilecik/@40.1123977,29.9091834,839.99068546a,785.23931268d,35y,0h,45t,0r/data=CpsBGnESawolMHgxNGNiOTE2OGMzMWQ5ODQ5OjB4ODFhZWUzYjU3NTY0NmZhYxmj0j4MYw5EQCHrEEk-wOg9QCowU2Vsw7Z6IEfDtmxldGksIFVsdXDEsW5hci9CaWxlY2lrIE1lcmtlei9CaWxlY2lrGAIgASImCiQJZyJaIokSREARzdaGAZMRREAZI28gM0D6PUAhuYcCantz2PUAoAg>, (Erişim tarihi: 20.02.2023)